

Александер УРКОМ*
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Bölcsészettudományi Kar, Budapest

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 9. 2022.
Прихваћен: 22. 2. 2023.

ТИПИЧНИ ПРОБЛЕМИ И ГРЕШКЕ У ПОДУЧАВАЊУ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА КОД МАЂАРСКИХ ГОВОРНИКА

У раду ће се говорити о типичним разликама између мађарског и српског језика и различитом сагледавању стварности која нас окружује. Навешће се разлике у граматичком систему два језика и у којој мери је потребно уџбенике за српски као страни језик ускладити са тим разликама и на који начин прилазити појединим проблемима. Биће речи и о позиционирању реченичних елемената у реченици и на који начин је потребно приступити овој теми у раду са ученицима другог страног језика. Рад се првенствено осврће на проблем квалитета уџбеника за српски као страни језик и нуди системска решења за њихово побољшање, надаље предлаже низ методолошких решења за подучавање српског као страног језика мађарским говорницима. У раду ће се аргументовати теза да је састављање уџбеника за стране језике изузетно осетљива тема и да јој треба приступити из правца језика који говори страни ученик и да је погрешна теза да је могуће састављати универзалне уџбенике за стране језике. У раду ће се зато и понудити решења која би горе наведене проблеме ублажила или уклонила.

Кључне речи: српски као страни језик, уџбеници за стране језике, страни језици.

Ако прелистамо стручну литературу која се бави питањем типичних решења, циљева и проблема у предавању српског као страног језика, видећемо да се пажња опрезног стручњака усредсређује на велики број питања, међутим, кроз стручну литературу се ипак, скоро неприметно, провлачи мисао да је могуће саставити један свеобухватни општи уџбеник за предавање страног језика, на различитим нивоима, који се онда може пласирати на тржиште и користити широм света. Овај рад ће покушати да демантује ту тврдњу и аутор ових редова ће се водити мишљењем да је горе наведени приступ погрешан, често и штетан. Различити народи кроз своје језике, и поред тога

*urkom.aleksander@gmail.com

што гледају на исту стварност која их окружује, ту стварност доживљавају на сасвим другачији начин. Као један интересантан пример можемо навести разлику између српског и мађарског корисника када желе да опишу на који начин доживљавају однос и конекцију са кафом приликом њеног испијања. Мађари ће тада увек рећи да „уживају кафу”, а не као Срби да „уживају у кафи”. Ова на први поглед безазлена разлика представља заправо један огроман бедем који постоји између ова два језика, две културе, два народа. На различити начин видимо једну исту ствар. Наравно, наставници језика неће бити у стању да промене „вештину гледања на стварност” једног странца, али ће бити у могућности да му понуде решење да стварност која га окружује почне да опажа и српским очима.

Стручна литература је усмерена ка мноштву интересантних питања у вези са предавањем српског као страног језика, и овде ћемо навести нека од најинтересантнијих и за овај рад најрелевантнијих:

(1) Темпо и динамика

Организација наставе за студенте чији матерњи језик припада другачијој језичкој породици подразумева знатно систематичнији приступ језику, свим његовим нивоима. Фонетско-фонолошки, морфолошко-синтаксички и лексички систем се предају од самог почетка, јер се ни један сегмент у језику не подразумева сам по себи (Крајишник 2016: 22).

Искуство показује да говорници мађарског језика боље напредују у учењу српског као страног језика уколико се још од самог почетка са њима прелази комплексно граматичко градиво, а не прати метода „давања граматике на кашичицу”. Највећи број уџбеника за стране језике постепено уноси граматичко штиво у наставу, па се често деси да се ученик сретне са неким падежом тек након три месеца учења српског језика. Међутим, то што је мађарска граматичка логика постављена на другачије основе, мађарским корисницима је боље да се што пре сусретну са структуром српског језика. Из тог разлога се препоручује да се мађарским говорницима граматичко штиво преноси од почетка у целости, али у више наврата, и са постепеним надограђивањем у степену детаљности, од општег и једноставног ка детаљном и компликованијем.

Што се тиче брзине усвајања способности изражавања на страном језику, често се чују и следеће тврдње: „Циљ оваквих вежбања јесте да студенти што пре проговоре српски језик, тако што имају прилику да кроз кратке, функционалне реченице ослушкују себе у новој материји” (Божић Синчук, 2022: 41); ипак, упитно је да ли је „проговарање” на српском језику последица разумевања језичког система језика који учимо, или је само последица добре увежбаности, а која неће допринети чврстом знању на дуге стазе. На крају крајева, зашто је циљ да ученик брзо проговори? Можда би било потребно да модификујемо своје циљеве и пожелимо својим ученицима да што пре разумеју „како размишља” говорник српског језика.

(2) Језичке нелогичности

... 'језичке нелогичности' су граматичке појаве које ученицима делују неразумљиво. Долази до одступања од логичних очекивања те настају грешке у употреби језика. На пример, именица брат је мушког рода, и нема систематски облик множине, па као облик множине функционише њена суплетивна множина именица браћа (збирна именица) која има парадигму као именица кућа, а у контексту реченице захтева да се придевске речи и глаголи у трпном/радном глаголском придеву употребе у женском роду једине, а презент помоћног глагола и презент пунозначног глагола у множини. На основу погрешних „логичких очекивања” ученици праве грешке покушавајући именицу браћа употребљавати у реченици у облику множине мушког рода на пример: братовима (Догнар 2020: 202).

Језичке нелогичности су, верујемо, нелогичне само странцима. Ако кренемо од тога да је све што је атипично у једном језику уједно и нелогично, тада ћемо схватити да је српски језик један од најнелогичнијих језика на свету, јер како мађарски ученици знају да кажу за српски језик „једна свеска је потребна за граматичка правила, а две свеске су потребне за изузетке”. Ипак, вративши се на раније реченице, нелогичности се често огледају у различитој перцепцији стварности око нас. За доказ ове тврдње навешћемо један врло интересантан проблем са којим се не сусрећу само Мађари. Реч је о глаголу *имати*:

Међу прелазним глаголима убедљиво се истиче глагол имати са 130 грешака начињених уз њега, затим следе јести (22), волети (20), желети (18), видети (11) и молити (10). Ја имам ТАТА, МАМА и БРАТ. (корейски) (Бабић 2020: 57).

Глагол *имати* задаје велике главобоље и мађарским говорницима. Највећи број грешака се и овде уочава са овим глаголом. Међутим, наставник језика, а са њим и аутор уџбеника за стране језике, требало би да осмисле начин како да „нелогичну” употребу овог глагола што боље приближе својим ученицима. У мађарском језику је то могуће решити употребом атипичног превода овог глагола, коришћењем глагола „birtokol” (поседовати, поседујем), чиме се у тренутку решава огромна дилема код ученика. Тада ученик неће размишљати као у горе наведеној реченици „*Ја имам ТАТА, МАМА и БРАТ*” већ ће у истом тренутку употребити правилан облик и рећи ће: „*Ја имам (поседујем) ТАТУ, МАМУ и БРАТА.*” Коришћењем глагола „birtokol” у случају кад је уз глагол „имати” потребно ставити реч у акузативу, код мађарских говорника се примећује моментално побољшање у правилном коришћењу овог глагола, а то је постигнуто тиме што је уз примену усвојено и „разумевање” граматичког феномена.

Скоро идентичан проблем за мађарске говорнике представља примена глагола *болети*, када врло тешко могу да разумеју зашто Срби кажу „*боли ме (нога)*” (*fáj engem*), а не кажу „*некем fáj*” (*мени боли*) као што логичним осећају Мађари. Тада један искусан наставник (као и аутор уџбеника за српски као страни језик) треба да понуди мађарским говорницима да не користе „логично питање” „*mi fáj neki?*” (*шта боли њему?*), већ треба да користе један архаични облик „*mi fájlalja őt?*” (*шта њега боли?*) и проблем је решен.

Аутор уџбеника који не располаже знањем у вези са горе наведеним проблемима неће моћи ни да претпостави са каквим недаћама, искушењима и стресом се сусреће један мађарски говорник када учи српски језик.

(3) Акценти и српски као страни језик

У настави српског језика као страног свакако би требало поћи од акценатских алтернација где се мења место акцента, па квантитет, па квалитет дугих и на крају квалитет кратких акцената. На најнижим нивоима очекивано је да се пође од парадигми где нема никаквих алтернација (Батас 2020: 99).

Основни проблем са акцентима у српском језику је тај да акценте не распознају ни говорници матерњег српског језика – посебно нису у стању да га разумеју, препознају и адекватно користе, већ се акценат као карактеристика српског језика провлачи кроз употребу која је усвојена још од најранијег детињства и потребне су године да се акценат правилно разуме и правилно употребљава. Наравно, у овом тексту нећемо ући у детаљнију анализу зашто се данас уопште и уче акценти, када их нико и не разуме, и да ли је метод усвајања правилног коришћења акцента уопште добро осмишљен или не, и како можемо и да ли имамо право да „исправљамо” изговор оних говорника српског језика који су га евентуално још од свог рођења усвојили у облику „који није усклађен са српским књижевним језиком”.

Ипак, у учењу српског као страног језика, врло често се спомиње проблем адекватног учења акцента.

Највећи проблем са српским акцентом је тај да странци могу искључиво да чују три карактеристике (структурна елемента) акцента, и то су: „ударац” (место на којем се „чује” истакнута наглашеност), дужина и краткоћа. Све остало је за њих неважно.

Уколико се акцентима приступи на начин да се приликом подучавања српског као страног језика учи (објашњава) и „силазност” и „узлазност” акцента, тада је битка изгубљена још на самом почетку.

У мађарском језику акценат се налази увек на првом слогу, зато је један од најважнијих задатака наставника језика да у ученику „развију” предрасуду да акценти не могу да се ставе и на друге слоге. Објашњавањем варијабилности места „удара”, тј. места акцента, мађарски говорници постепено почињу да разумеју суштину српског акцента и кроз одређено време га и усвајају. Са друге стране, српски језик у свакодневној употреби не обележава акценте. Ипак, то би било потребно посебно код примера где се уочава разлика у квантитету акцента, где се дужина самогласника не може логичким путем утврдити. Код речи „меко” и „млеко” за једног мађарског корисника глас „е” је исти у оба примера, њега не интересује историјски хаос који је карактерисао развој српског језика кроз векове, мађарски корисник данас жели да научи српски језик. Мађарски језик, пак, за разлику од српског, обележава све карактеристике гласова, а поготово обележава дужину самогласника и дужину сугласника, код првих стављањем цртице на дуге гласове, а код других коришћењем дуплог графема код „дугих” сугласника. Тада мађарски говорници као са неким сажаљењем гледају на српски језик који ништа не

обележава и све жели да објасни акцентом који је у принципу „невидљив” за страног корисника.

Из горе наведеног разлога, код ученика који су мађарски говорници потребно је још на самом почетку наглашавати место „ударца” (акцента) и привремено користити могућност обележавања дугих самогласника у српском језику, а никако се не сме водити методом да се акценти уче у свом комплетном облику, па чак ни њиховим упрошћавањем, применом лакших задатака и типичних фреквентних облика.

(4) Падежи

Према наставном програму учења и полагања српског као страног језика, усклађеном са Заједничким европским оквиром за учење страних језика, већ на почетном (A1) нивоу очекује се савлађивање падежног система (Крајишник/Маринковић 2009: 9).

Увођење глаголских времена мора почети што раније, у току усвајања нивоа A1, надаље падежни систем мора у најопштијим цртама бити усвојен већ на нивоу знања A2 (Маринковић 2011: 150).

У случају говорника којима је српски матерњи језик, они имају ’језичко осећање’ за оно што је правилно по мерилима стандардног српског језика и они могу одредити падеже помоћу питања, међутим, код учења српског као страног језика, важна су формална обележја, па се падежи одређују по наставку, акценту и употреби у реченици (Мразовић/Вукадиновић 2009: 227).

Што се тиче редоследа увођења падежа у наставном процесу, који је заснован на уџбенику Научимо српски – Let’s Learn Serbian 1 (Бјелаковић/Војновић 2014), најпре се уводи основни падежни облик – номинатив, затим локатив, генитив, акузатив, инструментал, датив, и на крају вокатив (Бабић 2020: 50).

Наравно, као и у многим другим областима људског живота, и код учења (и подучавања) страног језика потребно је ускладити норме, динамику и решења неком централном, по могућношћу европском, оквирном стандарду (Заједнички европски оквир). То најчешће чинимо, јер нам је тако много лакше да постигнемо тражене резултате, а често и желимо да будемо у том „клубу” извршних и изабраних. Међутим, показује се да подучавање српског као страног у кругу мађарских говорника делимично захтева „посебна решења” (külön utak). Као што можемо да прочитамо из горе наведених реченица, постоје критеријуми који треба да се испоштују у предавању страног језика, првенствено са циљем да буде омогућена провера нивоа знања датог језика, а секундарно и обезбеђен несметани развој језичке компетенције на страном језику. Ипак, код мађарских говорника је потребно те критеријуме ускладити са стварном потребом и ученичким капацитетима. На пример, постепено увођење падежа у наставу српског као страног у кругу мађарских говорника је потпуно погрешно, јер је граматички систем мађарског језика у тој мери другачији од српског да мађарски корисници не могу скоро ништа сами да претпоставе, па се из искуства види да они ученици који прате типичне уџбенике за српски као страни језик много касније „почињу да разумеју” функционисање деκлинације и конјугације, док ученици који још на самом почетку „пређу” ово градиво много брже и сигурније користе своје знање у будућности.

Надаље, често се у кругу наставника чује и тврдња да мађарски језик нема падеже па је мађарском кориснику теже да их савлада. Ову тврдњу поново морамо да демантујемо, наглашавањем да мађарски језик исто као и српски језик препознаје категорију падежа, али на њу гледа из другог правца, својим „мађарским” очима. Код овог питања се посебно истичу падежи који иду уз обавезне или опционе предлоге, где је посебно потребно да се смер представљања градива не одвија од српског ка мађарском (Мађарима објашњавамо српски језички феномен), већ управо обрнуто од мађарског ка српском (Мађарима објашњавамо мађарски језички феномен који се на одређени начин „уочава” и у српском језику).

(5) Ред речи у реченици

У турским синтагмама и реченицама речи или групе речи које нешто одређују (детерминанс) налазе се испред њима одређеног (детерминатум). Укратко, допунски, проширујући елементи долазе напред, а основни следе иза њих (Ђинђић 2012).

Код мађарских ученика који уче српски као страни језик често се као нека пошалица чује да је све што је у српској реченици на почетку, то је у мађарској реченици на крају, и обрнуто. Па скоро и да не треба да се води рачуна о реду речи у реченици, само је потребно „размишљати обрнуто”. Ипак, ситуација није баш тако једноставна. Слично као што је наведено у вези са турским језиком, и мађарска реченица има своја правила и редослед речи који није увек у слагању са српском реченицом. Међутим, највећи проблем чине оне граматичке операције које су у мађарском потпуно стране, јер евентуално такви реченични елементи и не постоје у мађарском језику. Типичан пример где се види недоследност у српској реченици, а тиме и степен компликованости за мађарског корисника је следећи:

„ја сам украо њега” – „ја сам га украо”
 „ти си украо њега” – „ти си га украо”
 „он је украо њега” – „он га је украо”

Мађарски говорник ће наравно да пита зашто трећи облик није „он је га украо”, пошто ће да се води логиком из претходна два примера.

Слична операција ће бити и варијабилно место повратне заменице „се” и помоћних глагола:

„чешљам се” – „ја се чешљам” – „често се ја чешљам” – „како се често ја чешљам”,
 као и
 „попио је” – „Марко је попио” – „јуче је Марко попио” – „када је јуче Марко попио...”

У овим и сличним примерима се види да је ред речи у реченици врло интересантно питање у учењу српског као страног језика и потребно му је прићи врло опрезно и студиозно.

(6) Српски као страни језик очима мађарских говорника

Под језичком комуникативном компетенцијом као општом способношћу коришћења језика у комуникацији, подразумева се неколико појединачних сегмената: (1) лингвистичка компетенција (познавање и примена језичких правила и поседовање језичких вештина – читање, писање, слушање и говор); (2) прагматичка компетенција (функционална употреба језика у циљу остваривања комуникативног циља, тј. прикладност употребе језика у зависности од комуникативне ситуације) и (3) социолингвистичка компетенција (културолошки аспекти употребе језика) (Дурбаба 2011: 156).

У следећим реченицама навешће се типичне граматичке теме које врло често представљају потешкоће мађарским говорницима приликом учења српског језика. Код многих тема приметите се управо и културолошки аспекти употребе језика, као и јединствен поглед мађарских говорника на свет. Наведени примери ће представљати једну врсту водича за ауторе будућих уџбеника за српски као страни језик, који су намењени мађарским говорницима и на многим местима ће се поред коментара навести и могућа решења за дате проблеме:

а) Непостојање категорије рода у мађарском језику

Ово је једна од најчешће навођених разлика између мађарског и српског језика. Наставник се зато врло често налази у проблему како да објасни мађарском говорнику зашто је на пример *столица* женског рода, а зашто је *сто* мушког. Поготово ће тад бити у проблему, када ће бити приморан да објашњава да је реч *сто* заправо „надимак” речи *астал* и поред тога што се завршава на глас *о* спада у групу именица мушког рода. Сличном аналогijом ће бити приморан да објашњава зашто је и реч *ауто* мушког рода, поново се поигравши мишљу да је то „надимак” речи *аутомобил* која се завршава на сугласник. Наравно, говорнике српског матерњег језика нећемо морати да „креативним решењима” убеђујемо која реч је ког рода, међутим, мађарске говорнике ћемо морати да „опскрбимо муницијом” како би што јасније схватили функционисање родова у српском језику.

Сличан проблем је и у примеру: *дете-деца*. Након што ћемо објаснити да је реч *дете* средњег рода, мораћемо да искористимо сву креативност и способност убеђивања да објаснимо зашто се та реч у множини понаша као реч *мајка* (значи као именица женског рода у једнини). Међутим, наше се муке неће завршити на томе, већ ћемо бити приморани да објашњавамо, зашто се у том случају све именске речи које се односе на реч *деца* требају деклинирати у првом лицу јединице женског рода (*од лепе деце, дајем лепој деци, видим лепу децу...*), док у примеру речи *тата* (која се исто деклинира у женском роду) та деклинација спроводи само на нивоу именице, док све остале именске речи које се односе на њу треба деклинирати у мушком роду (*од мог тате, дајем мом тати, видим мог тату...*). У овим ситуацијама мађарски ученици често почињу да сумњају да њихови наставници уопште и знају правилно српски језик и да је све горе наведено само једна неумесна шала.

Из искуства се утврђује да се категорија родова – уз све изузетке – ипак доста брзо усваја код мађарских ученика.

б) Компликована деκлинација и коњугација у српском језику

Основни проблем брзог усвајања деκлинације и коњугације у српском језику је чињеница да су ова два система у мађарском језику уско повезана и скоро да представљају један те исти граматички систем. Мађарски говорник се зато мучи да разуме функционисање ова два врло оштро раздвојена система у српском језику.

Искуство показује да је у пракси најбоље решење комбиновање деκлинације придева и именица (по питању деκлинације) и учење основних глаголских времена и начина (по питању коњугације).

У ову групу спадају и проблеми са свршеним и несвршеним видом глагола. С обзиром на то да у српском језику постоје два модела конструкције вида: *ударити, ударати* – наспрам – *написати, писати*, важно је овом питању приступити врло опрезно. У првом моделу реч је о модификацији такозваног „репа” дате речи: *ударити* – *ударати*, а у другом о модификацији „главе” дате речи: *на-писати*.

За мађарског корисника оба модела нуде и више и мање информација, зато је потребно да им се у старту објасни логика српског језика. Треба узети и у обзир да категорију вида уочава и мађарски језик, истина на нешто другачији начин, али врло слично као и други модел у српском језику (*leirni-irni*).

Типичан проблем у вези са видом глагола је брзо, јасно и правилно одређивање основних глаголских времена (прошло, садашње и будуће време).

Зато, када објашњавамо мађарском кориснику први модел глаголског вида, то чинимо на следећи начин:

ударити, ударати, ударам

(свршени), (несвршени), (прво лице једине несвршеног презента)

- а. Прошло време формирамо из оба вида: *ударии сам, ударао сам*
- б. Садашње време формирамо из несвршеног вида: *ударам* (изузев у конструкцијама ДА + презент)
- ц. Будуће време формирамо из оба вида: *удариићу, удараћу*

Када објашњавамо мађарском кориснику други модел глаголског вида, то чинимо на следећи начин:

на-писати, пишем

(дужи облик је свршени), (краћи облик је несвршени), (трећи облик је прво лице једине несвршеног презента)

- а. Прошло време формирамо из оба вида: *написао сам, писао сам*
- б. Садашње време формирамо из несвршеног вида: *пишем* (овај облик је највећа ноћна мора за мађарске ученике)
- ц. Будуће време формирамо из оба вида: *написаћу, писаћу*

Из горе наведене анализе се јасно види да је у случају првог модела мађарском кориснику омогућено брзо проналажење првог лица једине несвршеног презента, а потешкоће могу да чине конструкције ДА + презент, док код другог модела највећи изазов представља управо један „безазлени” задатак, формирање првог лица једине несвршеног презента.

Из овог разлога скоро сваки мађарски корисник ће сигурно барем једанпут (ако не и хиљаду пута) написати следеће:

„*ја пишам књигу*” (комбинација *писати* и *пишем*, односно „*с*” и „*ш*”) или викнути за својим друговима: „*дођем!*” (jövök) уместо „*долазим!*”

У овај круг проблема могу да се уврсте и нејасноће у вези са глаголом „*треба*” (kell), јер мађарски корисник често има проблем да схвати из које позиције треба да врши граматичке операције:

„*kell enni*” (треба јести) – аналогијом: „*треба јести*” (погрешна аналогија: *kellek enni*, уместо правилне: *kell ennem*), а уз то долази и „*балканизација*” инфинитива када користимо: „*треба да једем*” (*kell hogy egyek*, *kell (hogy) ennem*).

У овим примерима се види да је често аналогија управо и највећа замка за ученике који уче српски као страни језик.

ц) Остали језички феномени српског као страног језика који задају главобоље страним ученицима

Овде ћемо навести неке од типичних проблема у учењу српског као страног језика и који ће бити тема каснијих анализа и научних радова:

- 1) Ћирилица и латиница у српском језику
- 2) Персирање у мађарском и српском језику (системски је раздвојено – уместо 3. лица једнине потребно је користити 2. лице множине)
- 3) Непостојање помоћног глагола *јесам* у трећем лицу једнине и множине: „*Ő bátor*” – „он **ЈЕ** храбар”
- 4) Другачији поглед на стварност: *Како се зовеш? Hogy hívnak?* (Како те зову?) *Зovem се... Engem hívnak...* (Мене зову...)
- 5) Постојање акцентованих (дугих) и неакцентованих (кратких) облика личних заменица
- 6) *ауто Милана* – *Миланов ауто* – плус деκлинација – *ов (ев)* и *ин*
- 7) Распознавање помоћног глагола „*је*” и личне заменице „*је*”
- 8) Распознавање хомонима: „*ја сам сам*”.
- 9) Гласовне промене и њихова графемска слика
- 10) *и, а, у* – *és, és pedig, is*
- 11) Компликован систем назива нација и њихових мушких и женских припадника
- 12) Плуралија тантум
- 13) Атипичне коњугације – *могу* – *хоћу*...
- 14) Бројеви и сат – „*закон бројева*”
- 15) ... *посао који је добио..... пријатељ који је дошао...* (*ami – aki – atelyik*)
- 16) „*те и те године*” – „*1992-ben*”
- 17) „*радња бицикала*” *наспрам* „*радња бициклова*” – зашто не остаје у једнини?
- 18) „*литар*” или „*литра*” (*један литар* – *једна литра*, *два литра* – *две литре*, *пет литара* – *пет литара*...)

- 19) **на**писати, **у**писати, **за**писати, **рас**писати – проблем погађања адекватних еквивалената на мађарском језику
 20) итд.

Као што је могло да се види из овог рада велики је број оних места у осмишљавању одговарајућег уџбеника за српски као страни језик који би требало да се узму у обзир уколико је корисник уџбеника говорник мађарског језика. Врло је наивно мислити да је могуће саставити један универзалан уџбеник, пошто корисници различитих језика из различите перспективе гледају на стварност која нас окружује, па тако је често другачије и интерпретирају, разумеју и осећају.

Управо из овог разлога, пожељно би било размотрити могућност да се уџбеници за српски као страни језик састављају из перспективе језика корисника, а не перспективе језика који се учи, тачније српског језика.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић 2020:** Биљана Бабић, Најфреквентније унутарјезичке грешке у употреби падежних облика именица у српском језику као страном, *Српски као страни језик у теорији и пракси IV* (Уредник: Весна Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, 47–59.
- Батас 2020:** Ана Батас, Акценатске парадигме и алтернације у настави српског језика као страног, *Српски као страни језик у теорији и пракси IV* (Уредник: Весна Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, 89–101.
- Божих Синчук 2020:** Милица С. Божих-Синчук, Питање језика посредника и усвајање падежног система на почетном нивоу учења српског као страног језика, *Српски као страни језик у теорији и пракси IV* (Уредник: Весна Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, факултет, 33–46.
- Догнар 2020:** Александар Догнар, Граматички изузеци у настави српског као нематерњег и српског као страног језика, *Српски као страни језик у теорији и пракси IV* (Уредник: Весна Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, 201–226.
- Дурбаба 2011:** Оливера Дурбаба, *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*. Београд: Завод за уџбенике
- Ћинђић 2012:** С. Ћинђић, *Уџбеник турског језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Крајишник 2016:** В. Крајишник, Нека питања из методике наставе српског као страног језика, *Српски као страни језик у теорији и пракси II* (Ур.: В. Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, 7–26.
- Крајишник/Маринковић 2009:** В. Крајишник, Н. Маринковић, *Тестови за полагање српског као страног језика*, Београд: Филолошки факултет

Маринковић 2011: Н. Маринковић, Однос граматичке и комуникативне компетенције у нивоима В1 и В2, *Српски као страни језик у теорији и пракси II* (Ур.: В. Крајишник), Београд: Центар за српски као страни језик, Филолошки факултет, 145–151.

Мразовић/Вукадиновић 2009: П. Мразовић, З. Вукадиновић, *Граматика српског језика за странце*. Нови Сад – Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића

Alexander Urkom

TYPICAL PROBLEMS AND MISTAKES IN TEACHING SERBIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE TO HUNGARIAN SPEAKERS

Summary

The paper will talk about the typical differences between the Hungarian and Serbian languages and the different perceptions of the reality that surrounds us. The differences in the grammatical system of the two languages will be stated and to what extent textbooks for Serbian as a foreign language need to be aligned with these differences and how to approach certain problems. It will mention the placement of sentence elements in a sentence, as well as how to approach this topic when working with students of a second foreign language. The paper primarily focuses on the problem of the quality of textbooks for Serbian as a foreign language and offers systemic solutions for their improvement and proposes several methodological solutions for teaching Serbian as a foreign language to Hungarian native speakers. The paper will argue the thesis that the compilation of textbooks for foreign languages is an extremely sensitive topic and that it should be approached from the direction of the language spoken by the foreign student, and that the thesis that it is possible to compile universal textbooks for foreign languages is wrong. The paper will therefore offer solutions that would alleviate or eliminate the above-mentioned problems.

Key words: Serbian as a foreign language, textbooks in foreign languages.